Poštnina plačana v gotovini

Prezzo - Cena Lir 0.40

Slovenski dom

Štev. 235. V Ljubljani, v soboto, 11. oktobra 1941-XIX Leto VI

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 495:

Uspešno bombardiranje Tobruka

Uradno vojno poročilo št. 495. pravi:

Severna Afrika: Živahno delovanje topništva na bojišču pri Tobruku. Angleška letala so izvedla polet nad Benghazi. Italijanska in nemška letala so v zaporednih valovih napadla pomole in pristaniške naprave v Tobruku, postojanke topništva in druge utrdbene naprave ter železniško postajo v Marsa Matruhu. Bombe so zadele vlak v premikanju in nekaj sovražnih letališč. Cilji so bili uspešno zadeti. Vsa letala so se vrnila na oporišča.

Dva angleška bombnika sta letela nad neko pokrajino ob obali Sicilije. Naše protiletalsko topništvo ju je zelo oviralo in sta letali trčili ter se užgali. Eno letalo je treščilo na tla, drugo pa je padlo v morje in se potopilo. Posadki sta mrtvi.

Vzhodna Afrika: Naš ogledniški oddelek je pognal v beg angleške oddelke v odseku jezera Tana.

Ruska vojska v žepu

Železni in ognjeni obroč se stiska na področju Azova, Brianska in Vjazme

Hitlerjev glavni stan, 11. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Sovjetske obkoljene sile ob Azovskem morju, pri Brijansku in Vjazmi so bile včeraj še bolj stisnjene. Poleg tega pa je bil na srednjem odseku bojišča 500 km široki prodor poglobljen proti vzhodu. Važno železniško križišče Orel je že od 5. oktobra v naših rokah.

Zahodno od Petrograda je bil novi izpadni poskus sovražnika, ki je uporabljal tanke, odbit.

V bojih pri otokih Moon in Ösel je bilo po ugotovljenih podatkih zajetih 12.531 mož in zaplenjenih 161 topov in več tankov. Med boji je bilo treba uničiti 2680 sovražnih min.

Ponoči je letalstvo napadlo letališča na Krimu, železniške naprave na južnem in srednjem bojišču in vojaško važne naprave v Petrogradu.

Berlin, 11. okt. s. Sovjetske sile, ki so v zagati na predelu pri Brijansku, da nadaljujejo z obupnimi poskusi, da bi razbile neizprosni obroč, ki se vedno bolj stiska. Ti poskusi veljajo nasprotnika hudih izgub. Nemško topništvo in letalstvo razbija te oddelke, v strahotne odprtine pa se mečejo potem množice nemške pehote, ki v kratkem obračunajo s slehernim odporom. Bojišča so posuta z ruskimi mrliči in vojnimi potrebščinami. Zajetih je bilo že nad 100.000 mož.

Berlin, 11. okt. s. Po zadnjih poročilih, ki so prispela z bojišča, je tudi 9. oktobra nemško letalstvo doseglo velike uspehe. Novi množinski napadi so bili naperjeni proti sovjetskim železnicam, da bi tako uničili prometne zveze, katerih se Rusi poslužujejo za premeščanje čet. Nič manj kakor 20 sovjetskih vlakov je bilo zažganih in uničenih. Bombe pa so padle in raznesle tudi številne proge. V donski kotlini je bila močno razbita neka tovarna za lokomotive in tovarna za orožje. Na srednjem odseku bojišča so bojna letala uničila na tleh šest sovjetskih letal, ki so se hotela ravno dvigniti. Dve sovjetski tovorni ladji, vsaka po 800 ton, sta bili hudo poškodovani, ko sta pluli po Ladoškem jezeru.

Berlin, 11. okt. s. Kakor izjavljajo v nemških vojaških krogih, so nemška bojna letala znova napadla pristaniške naprave v Odesi. Med drugim sta bili težko poškodovani dve sovjetski trgovski ladji po 15.000 odnosno 6000 ton. V Baltiškem morju je bila poškodovana tudi neka 1000 tonska trgovska ladja in jo je bomba tako poškodovala, da dolgo ne bo več za rabo.

Helsinki, 11. okt. s. Na prostranem prostoru v Vzhodni Kareliji se finsko napredovanje nadaljuje po načrtu. Finci so povsod, koder so na Sovjete naleteli, strli njihov odpor. Obenem so očistili ozemlje, ki so ga bili poprej zavzeli.

Vojni plen je ogromen, čeprav še ni točno preštet. Vse ceste, po katerih se je sovražnik umikal, so bile posejane z razbitimi avtomobili, tanki, topovi, kupi streliva in raznimi vrstami vojnega materiala.

Budimpešta, 11. okt. s. Regent Horthy je naslovil na poveljstvo madžarskih čet, ki operirajo na vzhodnem bojišču, brzojavko, v kateri pravi, da so minili že trije meseci, odkar je madžarska vojska prestopila Karpate in se spustila v boj, da bi podprla prizadevanja zaveznikov v boju proti boljševiškemu barbarstvu in za obrambo evropske civilizacije. Horthy je potem podčrtal junaštvo madžarskega vojaka, ki si je zaradi svojih zaslug in odličnih dejanj pridobil priznanje vseh zaveznikov, ki se vojskujejo proti boljševizmu. Svojo brzojavko je zaključil z besedami, da uživajo madžarske čete na bojišču tudi nedeljene simpatije in hvaležnost vsega madžarskega naroda.

Berlin, 11. okt. Neki vojni dopisnik, ki že od 2. oktobra, ko so se pričeli veliki boji, spremlja nemško armado na njenem pohodu, popisuje boje zadnjih dni. Pravi, da nemški vojski ni videti, da je prehodila že tisoče kilometrov po sovražnem ozemlju med samimi boji. Pri tem je zavzela ozemlje, ki je štirikrat tako veliko kakor Anglija. Takoj prvi dan ofenzive je nemška pehota udarila ob podpori oklepnih edinic v sovražne črte, ki so bile močno utrjene. Presenečenje je bilo popolno in brez topniške priprave so tanki napredovali v globino. Že drugi dan pa so oklepni oddelki pričeli obkoljevati sovražne sile. Letalstvo je že nekaj dni napadalo, vendar ne preveč. Potem pa je naenkrat udarilo s strašno silo in tako odprlo pot napadu. Nemško letalstvo je popolnoma obvladalo sovjetsko zračno obrambo. Z juga pa prihajajo poročila, da se posebno odlikuje nemško letalstvo tudi na obalah Azovskega morja. Bilo je napadenih več sovjetskih trgovskih ladij. Pri Mariopolu sta bili potopljeni dve ladji. Dve ladji pa sta bili potopljeni pri Berdjansku.

Dopisnik Stefanija javlja iz Berlina: Na vzhodnem bojišču ni več prave fronte. Položaj Rusov je precej enak onemu v Franciji po 9. juniju 1940, ko je bilo porušeno središče Weygandove obrambe, ker so se ostali deli armade umikali le še v divjem begu. Kar je ostalo od Vorošilove armade, to je zajeto v Petrogradu. Timošenkova armada pa se bori v obupnih poizkusih pri Vjazmi in z zadnjimi silami na črti Tula—Orel. Torej na isti višini kakor leži Moskva. Timošenkova armada je bila najboljša od vseh sovjetskih armad in tudi najboljše oborožena. Pri Harkovu na Doncu in pri Rostovu žanjejo zavezniki uspehe svojih prejšnjih zmag in prodirajo proti vzhodu. Sovražnik nima nobenega miru. Skoraj cela prva črta sovjetskih vojsk je zajeta po žepih in je njena usoda zapečatena.

Nemški listi pišejo da, je zima sicer pred vrati, toda preden bo padel sneg, bo sovjetska vojska zadobila takšne udarce, da bo njen poraz dokončan. V tem pa vidi nemški narod potrdilo Hitlerjeve napovedi, ki je rekel, da je sovražnik smrtno zadet in se ne bo mogel več dvigniti.

Hrvaški zunanji minister za proslavo šestmesečnega obstoja hrvaške države

Zagreb, 11. okt. s. Za proslavo šestmesečnega obstoja hrvaške države je imel hrvaški zunanji minister dr. Mladen Lorkovič po radiu govor, v katerem je rekel, da je bil hrvaški narod silno vesel, ko je doživel osvoboditev svoje domovine in se s tem vključil med tiste narode, ki sodelujejo pri izgraditvi nove Evrope. Potem je obravnaval tvorno delo, ki ga je Pavelič izvedel in katero so si poprej zaman prizadevali rešiti številni bivši jugoslovanski režimi. Iz ruševin Jugoslavije, je rekel dalje Lorkovič, je vstala nova Hrvatska z urejeno upravo, s preosnovano vojsko, ki je že nastopila v bojnih vrstah zaveznikov na vzhodnem bojišču, obnovilo se je bogastvo hrvaškega kmečkega človeka, gospodarstvo se je spet uredilo, nastopila pa je tudi nova mladina, katero vodijo stari ideali, in končno je tukaj delavski razred, ki se posveča mirno delu za prospeh domovine. Minister je potem podčrtaval vnemo rojakov, ki spremljajo delo Paveliča in omenjal tudi brezupne napore boljševikov ter njihovih zaveznikov, da bi onemogočili to delo. Toda oblast bo z učinkovitimi sredstvi to podtalno delovanje strla in ga za vselej onemogočila. Dr. Lorkovič je rekel, da je notranja ureditev države zagotovila Hrvatski državi dostojno mesto ob strani velikih zavezniških narodov. Mussolini in Hitler sta tista, ki v okviru trojnega pakta in v družbi mladih evropskih narodov in s krvjo njihovih najboljših sinov gradita novo Evropo. Razvoj hrvaške države, za katerega se je treba zahvaliti odločnemu vodstvu Paveliča, je premagal vse začetne težave in sicer s trdim delom in neutrudljivostjo in tako bo hrvaška država rešila tudi vsa velika vprašanja, ki še čakajo rešitve.

Pogodba o neomejenem izkoriščanju Kitajske po Združenih državah

S to pogodbo je dobila Amerika za 99 let pravico do vseh kitajskih pridelkov in rudniških zakladov

Tokio, 11. okt. s. List »Niči-Niči« poroča iz zanesljivega vira, da je posebni odposlanec predsednika Roosevelta Grady sklenil gospodarsko pogodbo s Čangkajšekovo kitajsko vlado v Čungkingu. Po tej pogodbi naj bi Združene države dobile monopol nad vsem pridelkom živeža, kar ga daje ozemlje, kateremu vlada Čangkajšek. Monopolska pravica naj bi veljala 99 let. Poleg tega daje pogodba Združenim državam pravico do izkoriščanja vseh kitajskih rudninskih področij. Za izkoriščanje teh rudnikov je določeno posojilo 200 milijonov dolarjev. Združene države imajo dalje pravico, da povsod nastavijo svoje tehnično osebje, ki ima neomejene pravice in ni v ničemer podrejeno kitajskim oblastem. Pogodba tudi prepoveduje, da bi katera koli tretja država dobila v prihodnjih 99 letih kakršne koli pravice na omenjenem področju. S tem so Združene države dobile v roke ves kitajski presežek živeža, ves cink, premog, srebro, baker, železo, aluminij in fosfor, da bi z vsem tem zalagale »orožarno demokracije«.

Angleško vojaško sodišče v iraški prestolnici Bagdadu je na dolgo ječo obsodilo dva voditelja iraških nacionalistov, ki sta sodelovala pri nedavni vstaji tedanjega predsednika vlade Gailanija.

Nemški poročevalski urad javlja, da znašajo angleške letalske izgube od 1. julija do zadnjega septembra po natančnih podatkih 1997 mož. Od tega je 1280 mrtvih, drugi pa so ujeti.

Ravnatelj Angleške banke Montagu Norman je imel govor v londonskem radiu in dejal, da velja sedanja vojna Anglijo vsak dan 15 milijonov funtov šterlingov. Približno polovico teh izdatkov krijejo davki, drugo pa bo treba dobiti iz posojil ter iz raznih državnih skladov. Vlada potrebuje torej tedensko 35 milijonov funtov šterlingov postranskih dohodkov, če noče pripeljati državnega gospodarstva do inflacije.

Turški listi poročajo iz Beyroutha, da Angleži in de gaulleovci ne mislijo dati libanonski republiki neodvisnosti, katero so ji obljubili, temveč da bodo najbrž južni del te republike priključili judovski državi Palestini.

V Atenah je začel seje sveti sinod grške pravoslavne cerkve. Na njem je govoril tudi podpredsednik vlade, ki je dejal, da pričakuje, da bo cerkev v Grčiji sodelovala z vlado in da bo zastavila ves svoj veliki ugled, da ji pomaga premostiti ogromne sedanje težkoče s čim manjšimi moralnimi in tvarnimi izgubami.

9. oktober pomeni poseben mejnik v sedanji vojni, trdi glasilo nemškega zunanjega ministrstva in sicer zaradi tega, ker je ta dan vojna na Vzhodu stopila v odločilno razdobje, hkratu pa sta Nemčija in Turčija z novo trgovsko pogodbo utrdili svoje odnošaje ter izpodbili vse poskuse za razdor med njima. S tem dobiva omenjeni dan posebno **močan politični in vojaški pomen.**

Preosnova srbske vlade

Predsednik srbske vlade general **Milan Nedič** je v sporazumu z nemškim vojaškim poveljnikom v Srbiji rekonstruiral svojo vlado. Nova srbska vlada je sestavljena takole: Predsednik vlade general **Milan Nedič**, notranji minister **Milan Ačimović**, finančni minister **Dušan Letica**, gradbeni minister inž. **Ognjen Kuzmanović**, prosvetni minister **Velibor Jonič**, minister za pošto, brzojav in telefon general v p. **Josip Kostić**, minister za narodno gospodarstvo **Mihajlo Olčan**, minister za kmetijstvo in prehrano **dr. Miloš Radosavljević**, minister za pravosodje **dr. Čedomir Marjanović**, minister za socialno politiko in narodno zdravje **dr. Jovan Mijušković**, minister za promet, divizijski general **Džura Dokić**.

Posle ministrstva za delo je srbska vlada priključila ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje. Kakor je iz sestave sedanje srbske vlade razvidno, so iz srbske vlade izpadli naslednji ministri: prejšnji prosvetni minister **dr. Trivunac**, minister za delo general **Panta Draškič** in minister brez portfelja **Momčilo Jankovič**.

Preiskava o vohunskem delovanju na Švedskem

Stockholm, 11. okt. s. V preiskavi o vohunstvu na Švedskem zadnja leta se je izkazalo, da je znana plesalka Erika Moeller bila leta 1939—1940 zaposlena v veliki tovarni za strelivo pri Karlsburgu. Listi obsojajo vodstvo tovarne, ki je bilo glede vohunke opozorjeno, pa ni nič ukrenilo zoper njo.

Policija v Goteborgu je odkrila novo vohunsko organizacijo in prijela številne njene člane, poleg tega pa še mnogo njihovih pomočnikov in zaveznikov. Policija je dobila v roke tudi važne listine ter orožje.

Kako Roosevelt utemeljuje spremembo nevtralnostnega zakona

Rim, 10. oktobra. as. Predsednik Roosevelt je snoči poslal kongresu spomenico, v kateri zahteva, da mora kongres zakon o nevtralnosti spremeniti tako, kakor to misli sam. Rimski politični krogi poudarjajo, da je zlasti zanimiv odstavek, v katerem Roosevelt dobesedno pravi:

»Mi hočemo nadaljevati politiko zaščite svobode morja proti gospodarstvu katere koli velesile, ki je postala blazna v svoji želji, da bi nadzirala svet.«

Te besede so morale naleteti na ugoden odmev v Italiji, kakor tudi po vsem svetu, kajti ni mogoče teh besed tolmačiti drugače, kakor tako, da so naperjene proti Angliji.

Italijanski begunci iz Perzije dospeli v domovino

Videm, 11. okt. s. Po nevarnem potovanju, ki se je začelo 19. septembra, je skupina italijanskih državljanov iz Perzije dospela v Italijo. V Videm sta jih včeraj pripeljala dva vlaka čez Trbiž. Begunce je spremljal italijanski poslanik iz Teherana Petrucci. Na postaji sta jih pozdravila videmski prefekt in podtajnik stranke. Poslanik Petrucci je izrekel zadovoljstvo nad tem, da je srečno pripeljal v domovino vso italijansko naselbino iz Teherana, ki šteje skupaj 500 ljudi, od tega 100 žensk in kakih 70 otrok. Begunci so morali prestati po poti veliko težav. V spalnem vozu diplomatskega vlaka se je pripeljala rodbina lombardskega zidarja Maltagliatija, čigar žena je po 900 km avtomobilske vožnje na poti rodila dvojčke. Poslanik je zaradi tega določil, naj rodbina potuje od turške meje dalje v spalnem vozu.

Sprejemi poslanikov pri generalu Francu

Madrid, 11. okt. s. Španski državni poglavar general Franco je v zasebni avdijenci sprejel španskega poslanika pri sveti stolici Joseja Yangusa Mesija.

Madrid, 11. okt. s. Z letalom je dopotoval iz Londona španski poslanik na angleškem dvoru vojvoda Alba, ki je bil takoj po prihodu sprejet pri generalu Francu. Vojvoda Alba bo ostal v Madridu kakih 14 dni

Ameriški tanki na Filipinih

Šanghaj, 10. okt. AS. V Manilo je došla v spremljavi vojnih ladij velika ameriška ladja, ki je pripeljala tanke iz Amerike.

Padec borznih tečajev v Ameriki

Newyork, 10. oktobra. AS. Včeraj so v Newyorku na borzi ugotovili izreden padec tečajev za industrijske papirje, zlasti pa za delnice vojnih podjetij. Ameriški finančniki izjavljajo, da je padec tečajev treba pripisati katastrofalnim poročilom o porazih sovjetske vojske.

Ameriška poslanska zbornica je določila novih 6 milijard dolarjev za oboroževanje.

Ameriška agencija Associated Press poroča, da je predsednik Roosevelt bil prisiljen priznati, da je res pisal osebno pismo Stalinu, kakor so to poročali nemški listi.

Mussolinijeva darila za letalce

Brindisi, 11. okt. s. Zvezni tajnik stranke je odletel na neko vojno letališče, da bi letalcem razdelil zavitke z Ducejevimi darili. Letalci so se s poveljnikom na čelu postavili v nekem hangarju ter sprejeli zastopnika stranke z navdušenim vzklikanjem na čast Duceju. Tajnik je sporočil pozdrave glavnega tajnika stranke in poveličeval hrabro vero italijanskih letalcev, ki vsak dan žrtvujejo v plemenitem junaštvu svoje življenje v vojni, katero bije domovina iz idealnih nagibov. Letalci so po vojaško pozdravil spomin stotnika pilota Bruna Mussolinija ter znova manifestirali svojo vdanost Duceju. Zvezni tajnik je potem razdelil zavitke z Ducejevimi darili ter se potem s častniki in moštvom vred udeležil predstave vojaškega Dopolavora.

Vesti 11. oktobra

25.000 vojnih ujetnikov hrvaške narodnosti, ki so še po taboriščih v Nemčiji, se bo vrnilo še ta mesec domov.

V Stockholmu je te dni bil proces proti švedskemu inženirju, ki je sodeloval pri gradnji utrdb v severni Švedski ter je potem prodal načrte utrdbe za 30.000 švedskih kron neki tuji državi.

Angleško pomorsko poveljstvo javlja, da je trgovske ladje oskrbela s takozvanimi metali za letala. To naj bi bilo novo orožje proti nemškim letalskim napadom na angleške trgovske ladje. S teh metal se bodo dvignila lovska letala. Ko bodo opravila svoje naloge, se bodo morala podati po možnosti v najbližja oporišča, ker ladje nimajo priprav za pristajanje letal, s katerimi bi mogla priti zopet na krov.

Ameriški rušilec je ustavil francosko trgovsko ladjo, ki je peljala stavbeni material za železniško progo pri Dakarju, poroča francosko mornariško ministrstvo.

V japonske roke je prišel ves pridelek indokinskega kavčuka, ki znaša letno okrog 60.000 ton.

V Rimu se je sešel stalni odbor mednarodnega zavoda za kmetijstvo pod predsedstvom barona Acerba, zastopnika Italije. Na seji sodelujejo zastopniki Argentine, Brazilije, Bolgarije, Chileja, Columbije, Danske, Finske, Nemčije, Japonske, Perzije, Irske, Italije in njenih kolonij, Paraguaya, Peruja, Portugalske, Romunije, San Marina, Španije, Švice, Turčije, Madžarske, Uruguaya in Venezuele.

Iz Lizbone so včeraj poslali nov oddelek ojačenj za portugalsko posadko na Azorskih otokih.

Nemški državni podtajnik za pravosodje Schlegelberger je bil včeraj sprejet pri madžarkem državnem upravitelju Horthyju in pri predsedniku vlade Bardossyju.

V Milan je dopotovalo zastopstvo nemškega trgovstva, ki si bo ogledalo najvažnejše italijanske trgovinske ustanove ter tovarne.

Ob prvi polletnici neodvisne Hrvaške je bila razglašena amnestija za globe do 20.000 kun. Te bodo v celoti odpuščene, globe do 30.000 kun pa bodo zmanjšali za dve tretjini. Odpuščene so zaporne kazni do 3 let, amnestije pa ne bodo deležni tisti, ki so se pregrešili zoper cene ali zoper določila glede prehrane.

Fanfare, ki naznanjajo zadnje čase posebna vojna poročila nemškega vrhovnega poveljstva, so postale nemški narodni simbol. Zaradi tega jih je strogo prepovedano uporabljati ob kakršni koli drugi priliki kakor ob imenovani, se glasi odlok, ki ga je za zavarovanje narodnega značaja fanfar izdal kancler Hitler.

Odličen koncert Ljubljanskega kvarteta

Ljubljana, 11. okt.

Ni ga zlepa človeka, ki ne bi zahrepenel za nečim daljnim, neznanim, a vendar slutenim, kadar koli se zgrne nanj težak trenutek kakor sivina dušečega jesenskega oblaka. Takrat, ko se človek zave svoje samote, ko njegov pogled ob zlomu realnosti zadene v kričečo praznino, takrat vztrepeta duh v trpki razdvojenosti in išče ravnovesja, počitka, dobrote in toplega zavetja. V človeškem življenju je že tako, da šele bolečina in trpljenje dajeta človeku njegovo pravo vrednost, da se dvigne kakor prečiščen in kot tak približa v svet duhovnih vrednot. Umetnina mu postane smiselnejša, njena lepota dragocenejša, vsebinski pomen globlji. Kadar se človek sreča z enako iskrenim, se ga veseli in mu je toplo pri srcu ko ogenj dveh plamenov, svetlo v duši kot žar dveh luči. Prav tako je takrat, kadar zaslišimo glas, ki govori kakor srce srcu, tisti glas, ki je skrit nekje v človeku samem kot še neutelešena lepota in vendar živo išče svojega odziva, svojega obraza: umetnina prihaja iz srca in duha, kajti le taka ima svoje mesto v človeku, ki je žejen lepote in utehe.

To smo živo občutili na sinočnjem koncertu Ljubljanskega kvarteta. Četvorica nam je na stežaj odprla vrata v svoje svetišče ostvarjanju, ki je zajelo človeka, se pritihotapilo do najskritejših mest ter razgibalo duha in zadostilo v najvišji meri. Saj pri kvartetu štirih pristnih muzikov, katerih vsak je mojster svojega inštrumenta, nam ni govoriti toliko o igri sami, kakor o vtelešenju lepote danih del. Oblikovanje skladb je vzdržalo vseskozi tisto notranjo napetost, ki jo je krepilo plastično podajanje v včasih prav tenkočutnih dinamičnih in hitrostnih niansah lepo zaključenih fraz. Dokaj v enovitost zlito telo je stopnjevalo v muziciranju tako močne intimnotople nastrojenosti, da je ta muzika zares govorila iz srca in tam dobila tudi svoje mesto. S kakšno silo prepričevalnosti je bila podana Novakova glasba! Ne vem, ali je možno boljše oblikovati to glasbeno umetnino, polno najrahlejših domislekov, melodično bogato in dosledno stopnjevano grajeno ter močno v svoji notranji razgibanosti. Prav pri tem Novakovem »Kvartetu v G-duru«, op. 22 (Allegro moderato, Scherzo, Andante mesto — Allegro) je korpus dosegel najpopolneje uravnovešeno sozvočje in res vzorno enovito barvo ter tudi estetsko najučinkovitejše oblikovanje posameznikov v smislu podrejenosti celoti. Lepota Novakove muzike je prišla do najlepšega in najmočnejšega estetskega izraza. Njihova igra je poustvarjalno potekala v živem utripu pristnih muzikov, ki jih druži medsebojna duhovna koncentracija. Z istim učinkom so podali vrednoto Beethovnove glasbe, zlasti Adagio je po svojem ekspresivnem izrazu in vedno v napetost stopnjevanem oblikovanju zadobil posebno učinkovito moč lepote, ki se je dojmila človeka in ga zganila. Sicer pa je bil Beethovnov »Kvartet v F-duru« (Allegro cosi brio, Adagio, Scherzo, Allegro) tudi v ostalih stavkih plastično podan. Z isto močjo lepe igre in oblikovanja sta bili izvedeni deli L. M. Škerjanca, čigar »Četrti godalni kvartet« (Adagio, Presto) predstavlja zanimivo, zvočno lepo postavljeno skladbo, ki pa nima tolikšne prepričljive izraznosti, kakor navadno poznamo Škerjančeva druga dela, in pa Malipiera »Stornelli e Ballate«. Tudi ta, po svojem ritmičnem utripu zanimiva in pastozno učinkujoča skladba ni presegala Škerjančeve. Kvartet jih je z enako ljubeznijo izoblikoval in izčrpal, kar se je dalo ter podal v enako lepi igri.

Tako smo sinoči prisostvovali v veliki filharmonični dvorani redkemu koncertu, ki daje članom Ljubljanskega kvarteta: S. Pfeiferju (I. violina), A. Dermelju (II. violina), V. Šušteršiču (viola) in C. Šedlbauerju (violončelo) častno mesto in po kulturi ter izvajalski potenci evropsko vrednost. Pripomniti je le, da se je zlasti pri Beethovnovem Kvartetu tu pa tam oglašal še nekoliko prevsiljivo ton čela, dočim je korpus drugače pokazal uravnovešenost zvoka in čistost v intonaciji, ki je le na par mestih komaj čuteno zadrgetala. Toda čas in delo bosta še to zgladila. Koncerta na taki višini si od Ljubljanskega kvarteta želimo ponovno. Takrat bo gotovo dvorana popolnoma zasedena, kakor delo in kvaliteta zaslužita.

sil.

Letni obračun Narodne galerije

Ljubljana, 11. oktobra.

V sredo je podala letni obračun naša Narodna Galerija. Občni zbor je začel njen predsednik dr. Fr. Windischer. Najprej je pozdravil vse navzoče, nato pa v kratkem dejal tudi tole: Kraljevi ukaz priznava Ljubljanski pokrajini svojstveno omiko, ki so jo Slovenci ustvarili v stoletjih, in zagotavlja obenem njen nadaljnji razvoj. Nam Slovencem je po vseh načelih omogočeno tekmovanje z drugimi narodi pri ustvarjanju kulturnih vrednot. Naši umetniki so že pred vojno kaj radi in često potovali v italijanska kulturna središča, v obstoječih razmerah ima naš pomladek olajšane prilike za oglede, studij in šolanje... Potem se je v nadaljevanju svojega predsedniškega poročila dotaknil tudi visokih obiskov, ki jih je bila naša Narodna Galerija že deležna, odkar je vključena v Kraljestvo.

Gmotne razmere Narodne Galerije niso sijajne in se mora Narodna Galerija boriti z denarnimi težavami, kajti nakup novih umetnin, vzdrževanje poslopja, popravila in drugo, zahtevajo veliko denarja.

Z veseljem pa je pozdraviti dejstvo, je dejal g. predsednik, da so naši umetniki kljub nedavni vojni psihozi veliko ustvarjali in še ustvarjajo, pa tudi veliko umetniških razstav je bilo prirejenih. Tudi število prijateljev umetnosti je znatno narastlo, kar priča, da tudi občinstvo ve ceniti umetnikov trud. Pohvalno je nadalje omenil tudi večje prijateljstvo med posameznimi skupinami. Narodna Galerija je stalno v dobrih odnosih z vsemi umetniki, kar je važno za to ustanovo. Svoje poročilo pa je g. predsednik končal s tem-le apelom:

»Jasno je, da je v današnjih skrbi polnih časih prizadevanje naših slovenskih umetnikov zelo težavno. Prav zategadelj je pa tembolj potrebno, da obdaja stvarilno delo slovenskih umetnikov ter naših kulturnih ustanov iskrena ljubezen našega naroda. Prav sredi nevšečnega časa je naša velika nacionalna dolžnost, da imamo dobro srce in odprto roko za potrebe likovne umetnosti ter da vsak po svojih močeh podpiramo naše živeče umetnike. Pomagajmo jim nositi pezo bridkih časov vse do vedrejše bodočnosti. Postala je že moj ceterum censeo opozoritev, da brez lastnih likovnih umetnikov ni domače likovne umetnosti, o katere obstoju, potrebi in razvoju smo vsi složni. Ne bomo klonili z duhom, z nezlomljivo voljo storimo vse, kar je v naših prizadevnih močeh, da si ohranimo svojo kulturo in raven svoje likovne umetnosti. Naša bela Ljubljana je bila vedno na glasu kot naše kulturno središče. S ponosom smemo reči, da je Ljubljana vsa prizadevna, da potrdi in upraviči svoj ponosni sloves tudi v časih najtrše preizkušnje. Imenitne zgradbe dovršujejo v Ljubljani, tako Vseučiliško knjižnico, Moderno galerijo, mestne tržnice, ogromni stanovanjski blok Pokojninskega zavoda ob sočasnem spoju Šubičeve ulice z mestom. Znamenito je polepšano naše mesto z novimi nasadi in napravami na Ljubljanskem gradu ter v čudovito lepem Tivolskem parku. Naše kulturno življenje gre nezlomljeno dalje, naši pesniki in pisatelji, naši učenjaki, naši arhitekti in graditelji, naši muziki, naša opera in naša drama ter z njimi vsemi naši likovni umetniki hvalevredno in moško vztrajajo. In tako naj ostane vse do mirnih časov, do katerih se prebijemo s slovensko potrpežljivostjo mi vsi ves čas v živi zavesti o potrebi čim popolnejše dejanstvene narodne solidarnosti in tvorne ljubezni do vseh plasti in slojev ter do vseh naših slovenskih dobrin.«

Iz tajniškega poročila prof. Šantla je videti podrobno delo Galerije. Blagajniško poročilo je podal ravnatelj g. Pretnar. Po poročilu revizorja g. Vesela je bil lepo uspeli občni zbor Narodne Galerije zaključen.

S Štajerskega

V Mariboru je umrla 39 letna Marija Trojner, v Pragerskem pa 37 letna Marija Nekrep.

Najstarejši celjski izvošček umrl. V torek je v Celju umrl najstarejši celjski izvošček Franc Ramskugler. Mož je bil več kot 50 let izvošček in je bil znan po svoji šegavosti. Znan je bil tudi kot konjski mešetar in prekupčevalec.

Nesreča kolesarja. 31 letni sluga Ludvik Bračič se je peljal s kolesom po hribu navzdol, ko je v naglem diru nenadoma zadel ob kamen, da ga je sunek vrgel s kolesa. Bračič se je hudo pobil po obrazu in se močno ranil zlasti nad levim očesom. — 13 letni Rafael Maček pa je skočil z drevesa, pa padel na žago. Porezal si je ves podplat, da so ga morali prepeljati v bolnišnico.

EIAR – Radio Ljubljana

Nedelja, 12. okt. 8.00 Časovna napoved — 8.25 Poročila — 8.30 Koncert zbora v neki neapeljski cerkvi — 11.00 Slovesna sv. maša iz cerkve sv. Oznanjenja v Firenci — 12.00 Razlaga nedeljskega evangelija v italijanščini (p. Zappateroni) — 12.15 Razlaga nedeljskega evangelija v slovenščini (p. Sekovanič) — 13.00 Napoved časa in poročila — 13.15 Vojno poročilo — 13.17 Orkester violin — 14.00 Poročila — 14.15 Radijski orkester pod vodstvom D. M. Šijanca — 14.45 Poročila v slovenščini — 17.15 dr. Ludvik Puš: Navodila za kmetovalce v slovenščini — 17.35 Kmečka godba — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Operetna glasba — 20.00 Napoved časa in poročila — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov — 20.50 Operna sezona EIAR-ja: Pucini: Seviljski brivec; v odmorih razgovor v slovenščini in objave v slovenščini — 22.45 Poročila v italijanščini.

Novice iz Države

Predstave italijanskih dokumentaričnih filmov bodo nocoj in jutri zvečer, vselej ob pol 8 do pol 9 na velesejmu pred paviljonom Ljubljanske pokrajine.

Grozdni dan v Gorici. V četrtek je bil v Gorici tako imenovani »Dan grozdja«, ki ima za cilj pospeševanje konzuma grozdja in s tem dvig vinogradništva. Ti grozdni dnevi so že starejšega datuma in so dali že lepe uspehe. Letos so vinogradniki in izvozne družbe prinesle na razstavo mnogo lepega in odličnega grozdja, ki je privabilo tudi mnogo kupcev. Razstavljalci pa so del sadeža podarili tudi za ranjene vojake, ki se zdravijo v bolnišnicah in raznih okrevališčih.

Otroci zanetili ogenj. V četrtek je nenaden ogenj uničil skoro do tal domačijo posestnika Ludovika Trpina pri Sv. Valentinu. Zgorela je tudi 5 letna hčerka Matilda, ki se je sama doma igrala s svojim 3 letnim bratcem. Otroka sta nekje v hiši iztaknila škatlico vžigalic in jih odnesla ven pod senik. Med prižiganjem vžigalic je ena goreča padla otroku iz rok in hip nato je bil kup sena že v plamenih. Deklica se je ognja tako ustrašila, da je vsa zbegana begala okrog ognja, dočim se je deček prestrašen navsezadnje le znašel in jo odkuril. Ogenj je potem uničil senik in hlev ter tudi hišo. Matilda pa je zgorela v njem. Deček je bil tudi ožgan, pa so ga vseeno o pravem času rešili in ga oddali v bolnišnico. — Iz nepojasnjenih vzrokov je v sredo začelo goreti tudi v hiši Antona Korena v Colu. Ogenj je uničil streho in vrhnji del hiše, ostalo pa se je gasilcem iz Ajdovščine posrečilo rešiti. Koren trpi za okrog 20.000 lir škode.

Sprejemi pri Sv. Očetu. Sv. Oče je sprejel v sredo več kot 4000 romarjev, med katerimi je bilo 800 parov novoporočencev in okrog 400 italijanskih vojakov. Sv. Oče je imel na vernike nagovor, v katerem jih je pozval, naj v oktobru, ki ga Cerkev posveča roženvenski Mariji, podvoje svoje molitve za ohranitev krščanskih čednosti in za srečo človeštva.

Zahtevajte povsod naš list!

Univ. prof. dr. Metod Dolenc umrl

Ljubljana, 11. oktobra.

Danes zjutraj je po daljši bolezni umrl znani univ. prof. dr. Metod Dolenc. Pokojnik je bil znan kot odličen pravnik ter pravni zgodovinar. Rojen je bil leta 1875 na Slapu pri Vipavi kot sin ravnatelja Kmetijske šole. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani in Novem mestu. Pravne študije je dokončal na Dunaju. Služboval je nato kot sodni pristav v Novem mestu in pri predsedništvu deželnega sodišča v Gradcu, od l. 1920 pa je bil univ. prof. za kazensko pravo in kazenski pravni red. Pokojnik je bil tudi odličen pisatelj in predolga bi bila vrsta, če bi hoteli napisati vse, kar je dr. Dolenc napisal. Zaslužnemu pokojniku naj sveti večna luč! Žalujočim pa naše iskreno sožalje.

Iz Srbije

Palača patriaršije vrnjena pravoslavni cerkvi. Nemška zasedbena oblast je sklenila vrniti vodstvu srbske pravoslavne cerkve krasno palačo, v kateri je bil sedež patrijarha srbske pravoslavne cerkve in tudi sejni prostori konferenc srbskih škofov. Palača zaradi vojne ni bila skoro nič poškodovana.

Bolgarski konzul obiskal bolgarske naselbine v Banatu. Bolgarski konzul v Belgradu Paskalev je obiskal pred dnevi Bolgare, ki žive v manjših ali večjih združbah v Banatu. V srbskem Banatu jih je okrog 8000, dočim jih je v romunskem delu Banata okrog 20.000. Čeprav so ti Bolgari živeli več kot 200 let odtrgani od svoje domovine, so vendar ohranili vse svoje jezikovne in narodnostne posebnosti. Bolgarski konzul se je posebno zanimal za njihovo kulturno stanje.

Obnovljen železniški promet od Vršca do Bele Crkve v Banatu. Uradno je bilo objavljeno, da je bila spet spravljena v red železnica Crkva in Vršac, katero je bila na svojem umiku uničila srbska vojska. Srbski gospodarski minister pa je ukinil prepoved, da se v nedeljah ne sme nakladati in razkladati blago na železnicah.

V ponedeljek ob 8 zjutraj bo v stolnici inauguralna služba božja za ljubljansko univerzo.

J. N. VOLKHAMER

OSOJANI

ZGODOVINSKI ROMAN

22

Vojaki so se čudili Adalberu in ga s svetlimi pogledi hvalili. Opogumljeni so nadaljevali svojo strmo pot in zvečer prišli na vrh, kjer so počivali in čakali, da se povsem zmoči. Pred seboj so imeli več sto sežnjev globoko strmo pobočje, poraslo z nizko travo, kar ni pomenilo za planince nikake ovire. Oprli so se na kopja, ki so jih v gornjem koncu krepko držali pod pazduho in tako zdrsnili po senožeti nizdol do gozda, ki se je razprostiral spodaj kake pol ure in se potem izgubljal v močvirje, preko katerega so prišle po edini stezi, ki jim jo je pokazal rudar. Tiho so šli, zakaj od sovražnika jih je ločilo le še nekaj grmovja, za katerim so se zbrali in se uredili.

Nenadoma so predrli skozi grmovje, zagnali divji bojni krik in napadli sovražni tabor. Zaspani sovražniki so begali in, kolikor jih niso podrli s sulicami, že mislili na hiter umik. Pa je bil grof Kyburg hraber mož, upostavil je red v svojih vrstah in zažvenketali so meči. Razvil se je hujši boj, kakor so pričakovali, in predolgo je trajal, da bi mogla napadalna četa upati na uspeh. Adalbero in Henrik st poslušala nasvet starega vojščaka Kulmerja in sta s peščico svojih napadala zdaj tu zdaj tam in obenem tako z njimi kričala, da je odmevalo od sten in se je zdelo, kakor bi napadala močna vojska. Ta zvijača in še okoliščina, da je grof Kyburg padel, je pognala sovražnike končno v beg.

Adalbero in Henrik se zmage nista veselila, zakaj njun stari preizkušeni svetovalec je obležal smrtno ranjen. Ko se je bil spopadel z grofom in ga, sam krvaveč iz ran, zmogel, je njega grofov oproda še pred begom zabodel s sulico v prsi.

»Hitite, vrnite se,« je govoril umirajoči junak grofovskima mladeničema, »jutro vas ne sme najti v tem nevarnem kraju. Naša četa se je zmanjšala in vsi so utrujeni, vsi bi bili izgubljeni. Zame ne skrbite, me bo že kdo pokopal, saj se vojskujemo s kristjani. Moja največja želja je bila, da bi padel v boju. Izpolnila se je, hvala Bogu! Nič krivičnega si nisem prisvojil, nedolžna kri ne lepi na mojih rokah — tako lahko umrjem. To si zapomnite in zdaj hitite, hitite!«

To so bile zadnje besede starega Kulmerja.

In so hiteli, morali so hiteti. Ko so prišli spet do močvirja, ni bilo več rudarja; najbrž je zbežal, ko se je bil razvnel boj. Kdo naj bi našel v temni noči ozko stezo čez močvirje: Nekateri so poskusili, a so brez sledu utonili. Adalbero in Henrik sta uvidela, da ne kaže drugega kot močvirje obiti in se na levi povzpeti čez goro. Vzpenjali so se in vzpenjali in vedno znova naleteli na strme pečine, ki so jih s težavo preplezali, a vrha ostrega grebena le še niso dosegli. Rane, čeprav lahke, so jim kar naprej krvavele in morali so jih povezati, da jim ne bi pošle še zadnje moči. Težko ranjeni so že vsi zaostali, s poveljnikoma je bilo le še pet mož, ko so se končno ustavili in skrili pod neko pečino, kjer so se obvezali in prenočili.

Pozno so se zbudili. Jutro je bilo pusto in nebo na vse strani oblačno. Pod seboj so videli bojišče prejšnjega večera, a popolnoma od druge strani, kakor so mislili, da so šli. Opazili so tudi, da se je sovražnik vrnil in da jih neka četa že zasleduje. Hitro so se odločili in preplezali še eno steno in bili so na ostrem grebenu neporaslega skalnatega pogorja, a pred njimi je zijal prepad, ob katerem je poševno vodila edina pot, ped široka kozja steza čez omotične previse. Rajši tvegati življenje ob brizgajoči krvi, kakor da bi se dali ujeti, so sklenili. Sezuli so se, si narezali podplate, da bi se krvaveče noge bolje oprijemale in bi tako varno stopali. Vseh sedem se je obenem pokrižalo, priporočilo božjemu varstvu telo in dušo in šli so po poti, katere ni ne prej ne poslej nikdo hodil.

Drugo jutro je nesel Blagoša vračat verigo v Osoje in je stopil tudi k opatu.

»Danes je tretji dan, zmaj pa je že od včeraj mrtev,« je povedal in medtem ko je pripovedoval, kako je vse opravil, je dal opat spisati osvobodilno listino.

»Zdaj pa se zahvali Bogu, da te je obvaroval pri tako nevarnem opravilu,« je menil opat in Blagoša je odšel v cerkev.

Ko se je vrnil spet k opatu, je bila listina že spisana.

»Tu imaš pisanje, po katerem nisi več rob in preklicanec, ker te je vojvoda že vnaprej oprostil sleherne kazni za prejšnje lovske tatvine. Svoboden mož si zdaj s svojimi otroki in otrok otroki.«

»Bog vam plačaj!« se je zahvalil Blagoša

»Lahko pa si še kaj izprosiš za plačilo,« mu je namignil opat.

»Nič ne bom dosti premišljeval,« je odvrnil Blagoša, »dajte mi stolp, v katerem zdaj stanujem, in še zidovje okoli njega in polja, ki so zapuščena.«

»Kar obdrži vse, saj je brez gospodarja!« mu je ustregel opat in sta se nato poslovila.

Ko se je vrnil Blagoša domov, je našel ob stolpu mnogo ljudi, ki so prišli od blizu in daleč gledat grozansko pošast, ko se je razneslo, da jo je neki tujec ubil. Popoldne so prignali iz Osoj lepo kravo, ki mu jo je poslal opat za tisto, ki jo je bil žrtvoval zmaju. Žena jo je odgnala pod enega izmed obokov, katerega je zaslonil mož z železnimi vrati, otroci pa so šli in nabrali med skalovjem trave in jo položili kravi...

Tako so preživeli prvo noč kot svobodni ljudje in kar čudno se jim je zdelo.

Včeraj dve strožji sodbi zaradi navijalstva

Ljubljana, 11. oktobra.

Odkar so se pričele kazenske razprave proti navijalcem in verižnikom tako na okrajnem kakor na okrožnem sodišču, zaznamuje sodna kronika tri strožje kazni. Na okrajnem sodišču je bil kaznovan neki trgovski potnik zaradi veriženja s kavo na strogo zaporno in denarno kazen ter so mu hkrati zaplenili okoli 1000 kg kave. Na okrožnem sodišču pa sta bila dva mesarja obsojena na strožje zaporne in denarne kazni, ker sta prodajala goveje meso nad najvišjimi, oblastveno dovoljenimi cenami.

Pred kazenskim sodnikom-poedincem na okrožnem sodišču je bilo včeraj 14 razprav, ki so trajale od 8.30 tja do 12.30. Sodnik je nekatere obtožence, med drugimi tudi dva restavraterja, oprostil, nekatere razprave je prekinil, obsodil pa je tudi več obtožencev zaradi navijanja cen mesu.

Mesarski mojster Pavel P. je bil obsojen po členu 7 uredbe o navijanju cen na 30 dni zapora, 600 lir denarne kazni in na plačilo povprečnine v znesku 114 lir. Obtoženec se je proti sodbi pritožil. Mesar je dobil kar dve obtožnici, ki mu navajata konkretne primere, po kako visokih cenah je prodajal meso. Tako je 26. aprila prodal neki stranki 52 dkg mesa za 4.56 lir in 54 dkg pljučk za 4.18 lir, nadalje 19. aprila do 70 dkg govejega mesa za 6.46 lir, naposled 13. maja do 60 dkg mesa za 6.84, torej v vsakem primeru nad najvišjo ceno, ki je bila takrat določena od oblastva.

Zaradi teh manipulacij se je obtoženi mesar že v preiskavi zagovarjal tako, da je meso po teh cenah prodajal sporazumno s svojimi strankami in odjemalci, ker bi drugače imel pri prodaji veliko izgubo, ko je moral sam govejo živino drago plačati.

Po drugi obtožnici pa je dotični mesar 7. junija prodal 56 dkg govejega mesa za 7.60 lir, 20 dkg teletine prav za toliki znesek, dalje 27. junija 2 kg mesa za 34 lir in 12. julija 1 kg govejega mesa za 14 lir, v vsakem primeru je prekoračil maksimalne cene, ki so bile določene v uradnem ceniku. Mesar se je v tem pogledu zagovarjal, da so bili visoki nabavni stroški in ni mogel delati v izgubo.

Drugi mesarski mojster France D. je bil obtožen, da je v drugi polovici junija na svoji stojnici prodal 60 dkg mesa za 6.84 lir, ko je bila takrat določena najvišja cena za kilogram mesa na 8.36 lir in da je 16. junija prodal 1 kg in pol govejega mesa za 15.20 lir, tudi po pretirani ceni. Obtoženi mesar je pred sodnikom zanikal krivdo in zatrjeval, da meso vedno prodaja po maksimalni ceni, v obeh primerih so najbrž stranke poravnale poleg tega še kak star dolg. Ta mesar je bil obsojen na 15 dni zapora, 500 lir denarne kazni in na povprečnino 114 lir.

Tudi konjsko meso, za katerega se ljudje v teh hudih časih kar pulijo, je v cenah maksimirano. Mesar Rudolf P. je 12. julija v svojem lokalu na Sv. Petra nasipu prodajal konjsko meso po 7 lir kg, ko je bila njega cena maksimirana na 3.80 lir kg. Obtoženec je priznal, da je po taki ceni prodajal meso, zatrjeval pa je, da so bili nabavljalni stroški tolikšni, da mesa ni mogel ceneje prodajati, ker bi drugače imel izgubo. Bil je zaradi prestopka po čl. 7 uredbe o cenah obsojen na sedem dni zapora, 200 lir denarne kazni in 114 lir povprečnine.

Sploh imajo mesarji na okrožnem sodišču največje sitnosti in največ opravka. Imajo smolo, da so največkrat obsojeni in le redka je kaka oprostilna sodba. Kazensko so zaradi navijanja cen odgovorni tudi mesarski pomočniki, ki prodajajo meso za svojega mojstra. Tako je neki mesarski pomočnik julija prodajal za svojega mojstra goveje meso po višjih cenah kakor so bile takrat določene za meso. Tudi on je zatrjeval, da je meso vedno prodajal po maksimalnih cenah. Bil je obsojen na sedem dni zapora, 200 lir denarne kazni.

Izrečena je bila včeraj tudi pogojna sodba proti neki ženici, ki je znana, da nabira po kmetih jajca in da s skromnim izkupičkom preživlja družino, ki je bila pahnjena v nesrečo, ko ji je bilo posestvo na dražbi prodano. Sejmarka Justina je prodala gostilničarki Uraničevi 1125 jajc po 0.76 lir komad, ko je bila sredi junija najvišja cena za jajca 0.57 lir. Bila je obsojena na sedem dni zapora in 300 lir denarne kazni, pogojno za dve leti.

Včeraj je bilo drugače obsojenih devet obtožencev zaradi navijanja cen na skupno zaporno kazen 94 dni, dalje na celotno denarno kazen 2550 lir in na povprečnino 570 lir. -d

Nedeljski kolesarski izleti Ljubljančanov

Če za nedeljo še nimate izbranega izleta, pojdite po naslednji poti: Iz Ljubljane po Poljanski cesti v Štepanjo vas. Zavijte ob hribu na desno pod hribci skozi Hrušico. Sta dve Hrušici, in sicer Spodnja in Zgornja. Iz Hrušice pridete v Bizovik. Sredi Bizovika leži ob hribčku prijazna cerkvica. Stopite tudi k cerkvici na griček. Imate prijeten pogled nizdol. Napotite se dalje ob hribu do cerkvice sv. Urha, ki sameva na prihodnjem gričku. Tudi k tej cerkvici ne pozabite stopiti.

Od tu dalje imate na izbero več poti. Najbolšje je, če si izberete to okolico za več popoldanskih izletov.

Prva naj bo cesta v Podmolnik, od tam pa na Orle. V četrt ure pridete po lepi cesti skozi dolino po lahnem klancu na Orle. Tam se odpočijete. Vrnete se lahko po isti poti nazaj ali pa greste po gozdni poti na Lavrico, od tam pa po Dolenjski cesti v Ljubljano.

Drugi izlet naj se nameni iz Bizovika v Sostro k sv. Lenartu. Iz Sostrega greste po lepi cesti k Pečarju ali kakor pravijo domačini, na Pečarjev klanec. Ta izlet je združen z nekoliko hoje po lepem klancu skozi sotesko. Na vrhu klanca je sedaj državna meja. Z vrha klanca je lep razgled na Ljubljano in njeno okolico. Po okrepčilu je prijetna vožnja navzdol brez vsakega trpljenja ali kakor pravijo kolesarji »zastonj«, ker gre samo veselo naprej!

Tretji izlet v tej okolici naj bo namenjen iz Ljubljane do Sv. Lenarta, potem pa naprej v dolino »Reke«. Tako se namreč imenuje voda, ki teče skozi sotesko. Prijetna je vožnja s kolesom po tej dolini. Med potjo obiščite vasico Češence, ki leži na levi strani ceste nekoliko v hribu. Če pa se peljete kar naprej po dolini, pridete do Sadinje vasi. Prihodnja vas se pa imenuje Podlipoglav. Pri mlinu, hišna št. 16, se ustavite. Od tu se podaste v hrib Razore. Na tem hribu je naselek, ki se imenuje Zagradišče. Ta naselek obstoji iz štirih hiš. Ves naselek je le podružnica umobolnice na Studencu. Tu bivajo mirni bolniki, ki si z delom utrjujejo živce v mirni samoti. — Spodaj pri mlinu spravite kolesa, da greste peš v Razore. Iz Razor je lep razgled po vsej okolici tja do Šmarne gore in še dalje. Če se vzpnete na »Turnc«, je razgled še lepši. Tu je prav idealen kotiček za počitnice. Zato si je pa izbral ravnatelj umobolnice ta kraj za svojo počitniško točko. V prijazni hišici si je uredil udobno bivališče.

Četrti izlet iz Sv. Lenarta naj bo na Lipoglav. Skoraj na koncu doline Reke pri zadnjem mlinu se odcepi cesta na desno strmo v hrib na Lipoglav. Od tega odcepa dalje se ne morete peljati. Greste pa le 20 minut v hrib, tudi če kolo peljete s seboj. Na vrhu hriba je vas Gornji Lipoglav. Tu je cesta ravna, da se lahko pelješ s kolesom do Malega Lipoglava. Od tu je lep razgled na Dolenjsko stran. Na Lipoglavu imajo lepo moderno šolo, ki sliči sanatoriju za živčne bolezni. Tako je ta kraj lep in miren. Le premalo je Ljubljančanov, ki bi vedeli za ta prekrasen kotiček. Vse mogoče izlete prirejajo, le tako lepega in mirnega ne poznajo. — Z Lipoglava greste lahko v Šmarje-Sap in po Dolenjski cesti v Ljubljano, ali pa z vlakom. Ker je Dolenjska cesta za kolesarje preveč prašna in jamasta, se priporoča povratek v Ljubljano rajši po isti poti skozi Sv. Lenart in Hrušico.

Poskusite enkrat s temi izleti in ne bo vam žal, in priporočite jih še znancem-kolesarjem.

Iskanje podzemskih zakladov v Italiji. Oblasti v Italiji z vsemi razpoložljivimi sredstvi podpirajo prizadevanja petrolejske in plinske industrije, ki preiskuje in vrta povsod tam, kjer le sluti, da se zbirajo pod vrhnjo zemeljsko skorjo ležišča petroleja, zemeljskega plina ali podobnega. Prvi uspehi so bili le delni. Da bi pa raziskovalno delo postalo temeljitejše in smotrenejše, je bil lansko leto ustanovljen poseben tečaj za tehnike, ki bi se posvetili raziskovanju tal in tehniki vrtanja. Tečaj je v Piacenzi. Tečaj traja po eno leto in tako se bo polagoma začelo množiti število tehnično izvežbanih preiskovalcev, ki bodo skušali izpolniti program avtarkičnega gospodarstva, da bi se Italija sama oskrbovala s potrebnim tekočim gorivom.

Šport

Danes prvi del lahkoatletskega troboja

Danes popoldne ob 15.30 se bo začel prvi del troboja med najboljšimi ljubljanskimi lahkoatletskimi klubi v Ljubljani. Tekmovanje bo na Stadionu. Gotovo bo ta lahkoatletski nastop najbolj obiskana prireditev letošnje sezone tako, kar se gledalcev tiče, pa tudi prijava lahkoatletov je odlična. Na startu bo vse, kar kaj pomeni v slovenski lahkoatletiki.

Danes bodo izvedene tele discipline: 400 m zapreke, in skok v višino, tek na 100 m, met krogle, tek na 800 m, skok v daljino, tek na 1500 m, met kladiva in stafeta 4 x 100 m. — Kolikor je pričakovati, bo tudi na tem troboju zmagala Planina, vendar pa presenečenja niso nikdar izključena. Vsi, ki vam je pri srcu lahkoatletski šport, na Stadion!

Jutrišnji spored: tek na 110 m zapreke, skok ob palici, tek na 200 m, met diska, tek na 400 m, troskok, tek na 1500 m, met kopja in končno stafeta 4 x 400 m. Točke so navedene tako, kakor se bodo razvijale. — Vstopnina je nizka in je prav zaradi tega pričakovati še večji obisk.

Druge tekme — igrišča in začetki: Jadran:Hermes, igrišče Hermesa ob 10.30 dopoldne.
Vič:Slavija, igrišče Korotana ob 10 in
Korotan:Mladika ob 16.30.

Elan v Ljubljani

Zaradi tehničnih razlogov je SNZ odločila, da se bo nameravana tekma med Svobodo in Elanom odigrala v Ljubljani, ne pa v Novem mestu, kakor je bilo to določeno z žrebom. Torej bomo jutri spet po kratkem presledku videli simpatične Dolenjce v našem mestu. Jutri bo Elan prvič šel po kostanj v prvenstveni borbi. Za nasprotnika ima trdoživo in borbeno Svobodo in vse bo moral pokazati, kaj ume in kaj zna, če bo hotel biti uspešen. Svoboda v zadnjem času pridno trenira in tudi ojačena bo z nekaterimi prav dobrimi domačimi igralci, pa tudi znani Mariborčan Bačnik bo nastopil za njihove barve. Tekma bo vsekakor napeta in bo vredna, da jo pridejo športniki gledat. Tekma bo na igrišču Ljubljane in se bo začela ob 15., predtekma pa bo že ob 14.

Mars : Ljubljana

Jutri se bosta na igrišču za Kolinsko tovarno srečala Mars in Ljubljana. To bo gotovo ena najbolj zanimivih nogometnih srečanj, kar jih je bilo zadnje čase v Ljubljani. Ljubljana ima že precej časa primat v slovenskem nogometu, vendar ga ji kaj resno ogrožata moštvi domačega Hermesa in agilnega Marsa. Zadnjo nedeljo je Hermes tesno podlegel in to nedeljo se bo odločilo — ali Mars ali Ljubljana. Poljanci so se za ta boj dobro pripravili in na tihem upajo na uspeh. Če pogledamo moštvo Ljubljane in ga primerjamo z Marsovim, vidimo, da ima Ljubljana majhno prednost kar se tiče branilskega para in vratarja, enakovredno pomočniško linijo in slabši napad kot pa ga ima Mars. Torej njene linije niso enako močne, ali vsaj ne tako močne, da jih ne bi mogel Mars v nedeljo presenetiti. Ljubljana bo morala igrati še bolj s srcem kakor zadnjo nedeljo proti Hermesu, če bo hotela potegniti boljši del in zapisati spet sebi dve točki. Borba se obeta da bo huda in prijatelji nogometa bodo gotovo prišli v polni meri na svoj račun. V nedeljo popoldne torej vsi na Marsovo igrišče. Tekma bo ob pol petih popoldne. V predtekmi bosta nastopili juniorski enajstorici Ljubljane in Marsa.

Odbor S. K. Ljubljane poziva danes vse one aktivne igralce, ki je njih seznam na običajnem mestu, da se udeleže zelo važnega sestanka v gostilni »Pri Ivanu«. Začetek sestanka je ob 19. uri zvečer.

•

Italijanska teniška zveza je že določila žensko reprezentanco, ki bo igrala 17. in 19. t. m. v Weisbadenu proti ženski teniški reprezentanci. Tekme bodo finalne za »Coppo Europe«. Tele bodo igrale za Italijo: Vittorija Tonolli iz kluba S. T. Como, Valli Sandonino (Tenis Modena), Ida Quintavalle (Milano). Moštvo bo vodila Valli Sandonnino.

Znana teniška igralca Bossi in Cucelli sta bila kaznovana od italijanske teniške zveze zaradi nesportnega obnašanja ob priliki teniškega tekmovanja prvorazrednih igralcev. Bila sta diskvalificirana za štiri mesece in zapadla jima je tudi premija, ki jo je razpisal Dopolavoro v Bologni. Bossi tudi ne sme nastopati v tekmovanju posameznikov.

Italijanski boksarji se pripravljajo na mednarodna srečanja s Švicarji in Nemci. Prvo srečanje bo danes v Paviji, z Nemci pa se bodo srečali 28. t. m. Italijanska reprezentanca bo sestavljena le izmed najboljših od teh: Paesani, Paoletti, Dani, Boneti, Bianchini, Tiberi, Carosi, Barraccia, Mancini, Battaglia, Pellegrinelli, Berretta in Ltini. Sigurno pa je že, da bo Italijo zastopal v mušji teži Falcinelli, v polteži teži Pancani in v težki Pizzirini.

Koledar

Danes, sobotta, 11. oktobra: Firmin.
Nedelja, 12. oktobra: 19. pb. Maks.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa c. 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Gartus, Moste-Zaloška c. 47.

Ravnateljstvo državne klasične gimnazije sporoča na mnoga vprašanja o začetku šolskega pouka, da se bo isti začel morda že 27. oktobra. Gotovo pa vsaj v začetku novembra. Natančni dan začetka bo objavljen v dnevnikih brž, ko ga bo mogoče točno določiti.

Mestno zdrovniško nedeljsko službo bo opravljal od sobote od 20 do ponedeljka do 8 zjutraj mestni zdravnik dr. Logar Ivan, Ulica 29. oktobra št. 7, telefon št. 41-52.

Vajenci in vajenke v Ljubljani. Učenci strokovno-nadaljevalnih šol v Ljubljani naj se zberejo danes popoldne, v soboto, dne 11. oktobra 1941 ob pol 14 v šolskih poslopjih, kjer obiskujejo pouk, da si bodo ogledali pod strokovnim vodstvom velesejem.

Vse pridelovalce krompirja in fižola v ljubljanski občini opozarja mestno poglavarstvo, da morajo mestnemu gospodarskemu oddelku v Beethovnovi ul. št. 7-II., soba št. 35, zanesljivo do ponedeljka, 13. t. m., posebej naznaniti, koliko so pridelali fižola, in posebej, koliko so pridelali krompirja. Prijaviti morajo svoje pridelke ali zaloge vsi, ki so pridelali nad 500 kg krompirja in nad 50 kg fižola.

Sorodniki Gaberška Ivana F., vojnega ujetnika, katerega žena Kristina, po rodu Bolgarka, živi zdaj s hčerjo v Gornji Strumici, se naj javijo čimprej pri Pokrajinskem odboru Rdečega križa, Gosposvetska cesta 2-II., da bodo dali potrebne informacije o njem.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 18.15

Sobota, 11. oktobra: »Hamlet«. Izven. Začetek ob 17.30. Konec okr. 21.

Nedelja, 12. oktobra: Dva bregova, Izven. Začetek ob 18.15. Konec ob 20.30.

Ponedeljek, 13. oktobra: zaprto.

Opera — Začetek ob 17.30

Sobota, 11. oktobra: Netopir. Izven. Začetek ob 18.15. Konec ob 21.

Nedelja, 12. oktobra: Aida. Izven. Začetek ob 17.30. Konec ob 21.

Ponedeljek, 13. oktobra: zaprto.

Izreden uspeh je doživela nova uprizoritev Shakespearjeva tragedija »Hamlet« z Janom v naslovni vlogi, v prevodu pesnika Otona Župančiča, dr. Kreftovi režiji, inž. Franzovi inscenaciji in D. Žebretovi scenski glasbi. — Nenehno ploskanje ob koncu dejanj, številni klici glavnega igralca pred zastor ter priznanje kritike, dokazujejo, da je predstava zelo ugajala in da obeta postati prav tako velik dogodek kot lanska uprizoritev »Romea in Julije«. Predstava bo danes, v soboto, 11. t. m. ob 17.30 izven abonmaja.

Anton Leskovec, rano umrli slovenski dramatik, je avtor svojevrstne igre, ki razgrinja pred gledalcem svet beračev. »Dva bregova« je tridejanska drama, ki jo odlikujejo: značilno orisano okolje, izvrstni tipi in svojevrstno dejanje. Nenavadni dogodki zajamejo gledalca. Igro je zrežiral prof. Šest. Igrajo: Severjeva — Rono, Cesar — Macafurja, Milan Skrbinšek — župana, Gregorin — Krištofa, Sever — Flora Brigo, Peček — Križemsveta, Plut — Razpotnika, Presetnik — Arčona, Potokar — Kita, Košič — policaja, Nablocka — Komposarico, Rakarjeva — Šobo, Gabrijelčičeva — Muho. Predstava bo v nedeljo, 12. t. m. ob 18.15, izven abonmaja.

Pri predstavi »Nocoj bomo improvizirali« pod vodstvom ing. arh. B. Stupice bodo sodelovali: ljubeznivo občinstvo ter gospe: J. Boltarjeva, Bravničarjeva (balet), Gabrijelčičeva, Remčeva, Sancinova, S. Severjeva, Starčeva, N. Stritarjeva (sopran), Španova (alt) in dr. ter gospodje: Bratina, Brezigar, Burger (flauta), Gale, Jan, Košič, Košuta, Levar, Malec, Nakrst, Plut, Pogačar (balet), Presetnik, Raztresen, St. Sever, Vl. Skrbinšek, Starič, Šturm (klavir), Tiran in drugi. — Inscenacija arh. B. Stupica. Koreografija: Maks Kirbos. Scenska glasba: Šturm France.

Valerija Heybalova bo pela v nedeljo, 12. t. m. partijo Aide v istoimenski Verdijevi operi. Letošnja uprizoritev pod muzikalnim vodstvom dirigenta A. Neffata, v novi režiji C. Debevca, deloma novi zasedbi partij, koreografiji inž. Golovina ter inscenaciji inž. Franza, je zanimiva. Poleg Heybalove, ki bo pela naslovno partijo, bodo peli: Kogejeva — Amnerido, Francl — Radamesa, Betetto — Ramfisa, Primožič — Amonasra, egiptovskega kralja — Lupša ter sla — Rakovec. Zborovodja: R. Simoniti. Predstava bo v nedeljo, 12. t. m. ob 17.30 izven abonmaja.

Mrakovo gledališče

Frančiškanska dvorana

Sreda, 15. oktobra, ob 19: »Slavnostni Finale«. Premiera. — Predprodaja v trafiki Sever, Šelenburgova ulica.

col selz: ottimo aperitivo
liscio: efficace digestivo
s sodavico: najboljši aperitiv — sam, brez sodavice: zelo učinkujoč za dobro prebavo

Cucina - acqua calda - sanitaria - riscaldamento con l'impiantino autonomo "IDEAL MICRO"
Facilità di installazione minimo costo, massima comodità.
Kuhanje - topla voda - higiena - ogrevanje s samostojno napravico „Ideal Micro"
Lahka instalacija, skrajno majhni stroški, velikanska udobnost.
Zahtevajte brezplačno knjižice „L" pri:
SOCIETÁ NAZIONALE DEI RADIATORI
Via A. M. Ampère 102 MILANO Tel. 286805-286850

Igor Zagrenjen: 35

Zavetje v pečevju

Redki dimi so uhajali z ruševin.

Sem pa tja je počilo; žerjavica se je sesipala.

Dim je bil čedalje tenkejši.

Vse je pogorelo, samo oreha se ni nobeden lotil. Le redko listje se je kvežilo od vročine.

Na klop pod njim je sedel Gradišar in kar hitro zakinkal. Preveč je bilo pijače na jezo in žalost.

Zraven njega je sedela Liza, brez misli, topo, izgubljena kakor v sanjah.

Tone pa je pobožno začel pobirati tisto, kar je bilo od obeh ostalo.

Petrove in očetove kosti je zbral, skrbno jih je zlagal, od vsakogar zase.

Potem je sedel zraven Lize, ki ji je šlo na slabo, jo pobožal po rokah in licu ter jo poskušal potolažiti.

Na prsa se mu je naslonila in dolgo tiho jokala.

»Ne bo se to končalo dobro, Tone, kar meni verjemi! Tako se mi zdi, da se vse skupaj ne bo dobro končalo, Tone! Tudi z nama ne! Oh, ti ljubi Bog, zakaj nas tako tepeš!« mu je rekla, ko se ji je jok malo unesel. »Že ves čas se mi je zdelo!«

»Še ti mi ne izgubljaj glave, Liza!« jo je zavrnil. »Dalj sem poznal očeta in Petra kakor ti! Vidiš, zdaj jih bom moral pokopati! Pa me poglej! Ali misliš, da bom jokal? Ne! To bomo potlej, ko bo vse že v kraju! Bog jih je vzel k sebi, zakaj nobenemu nista nič hudega naredila! Ti pogani pa so jih ubili! Ubili so jih kakor dva backa! Pa nista bila za nobeno reč kriva! Prav za nobeno reč nista bila kriva!«

Dalj ko je govoril, bolj ga je zmagovalo. Zazadnje se je naslonil Lizi na kolena in se izjokal od prostega srca. Njej se je lahko odkril in se spustil v tisto, kar ga je tiščalo. Tukaj ni nič pomagala možatost, zunaj je ostajala, v kretnjah in v zamotenju. Njej, Lizi, je pa nazadnje le lahko pokazal, kako ga je bilo prizadelo, ko bolečini ni bil več kos.

Ko se ji je naslonil z glavo v naročje in si od časa do časa z njenim predpasnikom skrivaj brisal oči, je čisto pozabil na Gradišarja.

Ta je tačas že krepko zaspal

Zmagala ga je pijača, zmagala ga je žalost, ki jo je poskusil utopiti v pijači.

Tako so sedeli tam pred ruševinami Vreskovine vsi trije. Gradišar je bil omahnil postrani, Tone je naslanjal svoj obraz v Lizino naročje, da je že napol klečal pred njo, Gradišar pa je kinkal postrani in glasno smrčal. Posušile so se mu bile solze, bogve, kje je zdaj blodil.

Tu pa tam je ta čas še kaj počilo v tleči žerjavici. Zdaj pa zdaj se je znova zakadilo.

Ko je Tone nehal iskati tolažbe v Lizinem krilu, se je dvignil in sedel zraven nje na klop. Ves je bil zmešan. Čisto topo je strmel v pogorišče.

Najboljše se je držala Liza.

Samo Tone ji je bil na skrbi.

Ves čas je bila tiho in pri miru, zdaj je pa dvignila predpasnik in obrisala Tonetu pot z znojnega čela.

O, ti revež, ti, kako se je potil!

Prav nalahko ga je brisala; po čelu, po licih.

In ko se je spomnila, ga je začela božati po laseh.

Tako je bila vanj zaverovana.

In prav je bilo tako. Neznansko dobro je to delo Tonetu.

Dan je minul kakor bi mignil.

Prišel je večer s težkimi oblaki.

Gradišar je še zmerom spal in smrčal.

Tone je iz pogorišča otel nekaj povesmov okajenega sena. Tega je razprostrl, Gradišarja sta skupaj položila nanj. Toliko, da se zraven nista zasmejala zdaj, ko sta izjokala prvo, najhujšo bolečino, na le Bogu razumljiv način za prvi čas potolažena. — Na nebu so se kopičili oblaki. Brez pomišljanja o varnosti so polegli. Lakota ni nikomur hodila na mar.

Andrejčkov Jože: **Žalost in veselje** Roman v slikah

Risal Jože Beranek — Besedilo priredil Mirko Javornik

91.

»Ali so tudi tebi umrli?« je pomilujé vprašal tovariš.

»To samo Bog ve! Nikdar jih nisem poznal. Dober človek me je zredil tam za Savo. Zmeraj sem mislil, da mi je on pravi oče, a preden sem šel v vojake, mi je razodel, da me je našel v gozdu in potem zastonj povpraševal po starših. Ves svet bi prebredel, ko bi vedel, da jih kje najdem!«

92.

»To je žalostno,« je odvrnil tovariš, »če človek staršev še pozna ne. Starši so le starši.«

Aleš je molčal in videti je bilo, kako ga vse to peče. Potem se je obrnil k onemu in dejal:

»Ne vem še, kako ti je ime. Povej, da te bom vedel klicati zanaprej.«

»Polde mi je ime, Polde Lipar. Pa tebi?«

»Jaz sem pa Aleš Grmar,« je rekel Aleš in mu stisnil roko.

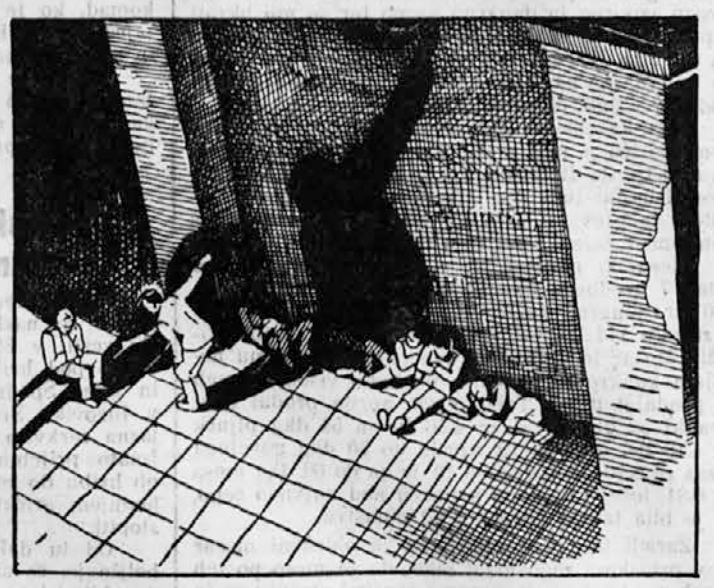

93.

»To ime so mi dali, ko so me našli, svojega pravega imena ne vem...«

Dolgo sta se pogovarjala in si pravila zgodbe vsak iz svojega življenja in popisovala domače kraje. V zvoniku je ura že kdaj odbila deset. Aleš se je ozrl po drugih jetnikih in videl, da že vsi spé po kotih. Nekaj časa je premišljal, potem pa je vzdignil roko in rekel:

Iznajdljiva pobuda gospodarskega značaja

Z morskega dna v danskih pristaniščih pobirajo premog, ki je v teku let popadal v morje

Kodanj, 11. oktobra. s. Te dni so v Kodanju začeli uresničevati zanimivo praktično pobudo, toliko bolj praktično, ker je gospodarskega značaja. Ker so na pristojnih mestih uvideli težave, ki nastajajo pri preskrbi prebivalstva s premogom, so začeli misliti na to, kako bi spet pobrali z morskega dna v tem pristanišču velike količine premoga, ki je v teku petdesetih let pri nakladanju in razkladanju ladij popadal v morje. Skupine potapljačev so se takoj vrgle na delo ter so brž ugotovile, da leže na morskem dnu v kodanjskem pristanišču ogromne zaloge premoga. Tehnični strokovnjaki računajo, da bo mogoče tod nabrati več sto ton kuriva. Poročilo pripominja, da ni izključeno, da bodo tudi v vseh drugih danskih pristaniščih začeli dvigati zaloge premoga, ki so se nagromadile tu v teku dolgih let.

Morski psi mesarijo po turških vodah

V zalivu pri Smirni nasilno iztrebljanje in preseljevanje rib, v severnih vodah pa toliko slanikov kot že 20 let ne

V morskem zalivu pri Smirni ali Izmiru, kakor Turki to mesto imenujejo, so zadnje čase doživeli nenavaden »ribji« pojav. Ko so hoteli prinesti v smirnski akvarij neke nove eksemplarje rib, so ugotovili, da se je število rib, ki so bile znane v teh turških vodah, nenavadno skrčilo, to pa zaradi tega, ker so se tod v zadnjem času pojavile kar štiri različne vrste najkrvoločnejših morskih psov, ki so med ribjim zarodom uprizorili pravi pokolj. Strokovnjaki, ki se bavijo z življenjem v ribjem svetu in ki so tudi ta nenavadni pojav v smirnskih vodah podrobno proučili, so mnenja, da bo v prihodnjih dveh letih iz teh voda izginila še marsikakšna vrsta rib vprav zaradi tega, ker se tod v vedno večjem številu pojavljajo požrešni morski psi. To je napoved, ki v sedanjih časih splošne gospodarske stiske prav gotovo ni za nikogar preveč razveseljiva, zlasti pa ne za tiste ljudi, ki se ob zahodni turški obali bavijo z ribolovom ali se v veliki meri z ribami preživljajo.

Na drugi strani pa je kot v nekako nadomestilo tej nerazveseljivi novici prispela pred nekaj dnevi vesela vest s Švedskega, da se je v vseh ribiških pristaniščih na jugovzhodnem koncu te severne države v prvem tednu meseca oktobra pojavilo nenavadno mnogo slanikov. Ribiči so nalovili tam toliko rib kot že dvajset let ne. Več dni zaporedoma so na živilske trge pripeljali ogromne množine slanikov. Pravijo, da jih je bilo gotovo najmanj 140.000 kg. Seveda vseh teh velikih zalog niso mogli prodati v svežem stanju. Pa zato niso imeli nobene škode. S primernim postopkom je namreč mogoče to ogromno bogastvo rib s konzerviranjem ohraniti v dobrem stanju za daljšo dobo in konzervirane ribe prepeljati tudi v najoddaljenejše dežele, ne da bi se pokvarile. Tako jih lahko pripeljejo vsaj na pokušnjo tudi v Smirno, kjer so ljudje precej navajeni jesti ribe, zdaj pa jih zaradi tistih krvoločnih morskih psov nimajo dovolj. Gotovo bi si radi privoščili slanike s severnih voda, da ne bi vedno jedli samo pišk in govejih zrezkov...

200 izvodov

najlepše slovenske lovske povesti Janeza Jalena »Trop brez zvoncev« je bilo tiskanih na antičnem papirju in v platno vezanih. Te knjige so po 20 lir. Dobite jih pri upravi »Slovenčeve knjižnice«, Kopitarjeva 6, Ljubljana. Pohitite z nakupom te knjige, dokler je je še kaj!

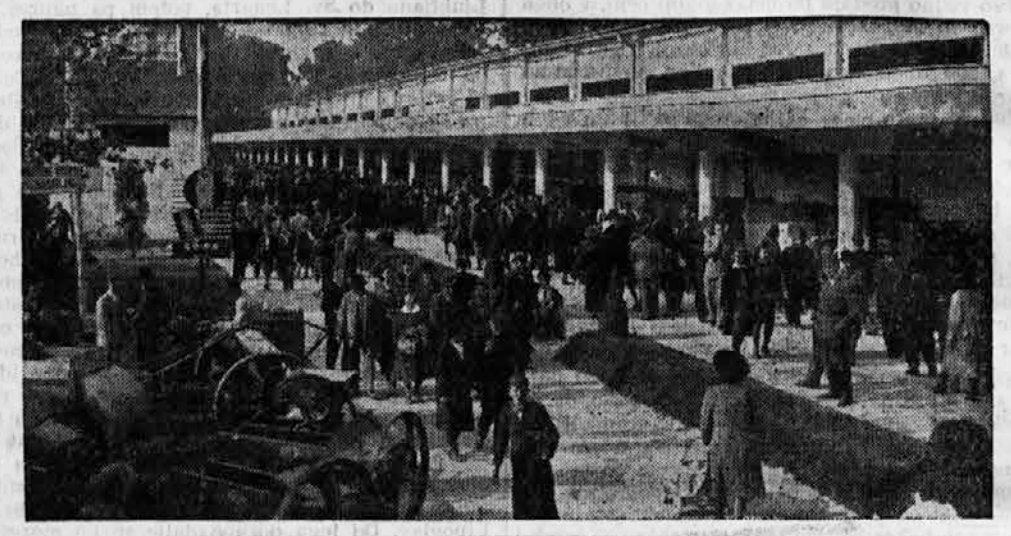

Prizor z letošnjega ljubljanskega velesejma

Korajžno dejanje, ki je dekletu le odprlo srce

Čeprav nevešč šofiranja, je vendar skočil v avtomobil, ki je brez voznika drvel po prometni ulici, in ga tik pred nesrečo ustavil

V Karlskronu, ljubkem mestecu na severnem Švedskem, je nek sodni prisednik, ki je bil znan po svoji nenavadni raztresenosti in pozabljivosti, pustil svoj avtomobil na eni glavnih ulic in se podal na obisk k nekemu svojemu prijatelju. Pozabil pa je ugasniti motor in potegniti zavore. Komaj je stopil v hišo, kjer je stanoval njegov prijatelj, že se je avtomobil začel premikati po cesti, ki gre na tistem kraju precej navzdol. Sprva je vozil počasi, potem pa vedno hitreje in hitreje. Med množico ljudi, ki so v tem trenutku šli po pločnikih ob cesti, je nastal velik preplah. Nesreča je bila neizogibna. Avtomobil je medtem drvel naravnost proti dvema drugima avtomobiloma, v katerih sta šoferja spričo preteče nevarnosti krčevito pritisnila na zavore. Tako sta preprečila trk, toda drveči avtomobil se je medtem že zaletel v večjo skupino koles, ki so bila naslonjena ob pločniku.

Ko je bil avto brez voznika oddaljen samo še nekaj metrov od velikega mestnega trga, polnega vsakovrstnih vozil, se je mlad delavec, čeprav se ni razumel na šofiranje, z urnim skokom pognal v avtomobil in zgrabil krmilo. Posrečilo se mu je vozilo zavreti. Avto je v hipu obstal.

Gledalcem, ki so prej z največjim strahom pričakovali, kdaj se bo avtomobil kam zaletel in povzročil s tem morda številne človeške žrtve, je v hipu odleglo. Navdušeno so začeli vzklikati in ploskati korajžnemu mladeniču. Čakala pa ga je nepričakovana in še dosti boljša odškodnina, oziroma priznanje za to njegovo pogumno dejanje. Iz ljudske množice, ki se je strnila okoli »ukročenega« avtomobila, je stopilo prisrčno dekle, ki mu je bil mladenič dolgo časa zaman dvoril. Tako je tega dekleta ganilo korajžno mladeničevo dejanje, da je fantu skočila okoli vratu in ga poljubila. Razumljivo je, da se ta zanimiv dogodek res ni mogel končati drugače, pripominja stockholmski poročevalec, kakor da sta se fant in dekle vzela.

BELA ČAROVNICA

pustolovski roman 28

Kljub vsemu, kar se je v zadnjih dneh zgodilo, je Doret bil izredno dobre volje. Začel sem pozorno opazovati obe sliki, ki sta predstavljali starega učenjaka. Bili sta si popolnoma enaki, kakor da bi bili povzeti v istem času. Omenil sem to svojemu prijatelju, ki mi je tudi pritrdil.

Ko se je končal oblačiti, se je približal mizi.

Najprej je pregledal pisma, ki pa v njih ni našel ničesar posebnega. Nato pa je začel pozorno opazovati slike. Poglobil se je v to opazovanje, kakor da bi šlo za kakšno bogve kako važno zadevo. Ogledoval je nekaj časa svoje slike, nato pa ono v knjigi. Medtem je čisto tiho požvižgaval predse.

Nenadoma je nehal žvižgati. Opazil sem, da se je njegova pozornost še povečala. Nenadoma pa se je dvignil in začel gledati okoli sebe, kakor da bi nečesa iskal. Vzel je v roke slušalko in zavrtel številke na telefonu.

Halo! Rad bi poslal nujno brzojavko: Luiza Marmont, Rue de la Republique št. 434, Lisieux... Ni treba iti k Girouxu... Ostani doma... Pridem zvečer... Jurij... Dobro tako... Nujno... Hvala...«

Nato je pograbil slike in knjigo, mi pomignil in odšel skozi vrata. Stekel je po stopnicah tako hitro, da sem ga komaj dohajal. Avtomobil je bil še v garaži. Vstopila sva in odbrzela proti policijskemu ravnateljstvu.

Na policiji so nam rekli, da je ravnatelj zelo zaposlen. Kljub temu pa je Doret prosil, naj ga naznanijo, ker je moral govoriti z njim o neki zelo važni zadevi. Ravnatelj nama je nemudoma dovolil vstop.

Doret je brez besed podal ravnatelju sliko. Ta jo je pozorno pogledal in vprašal:

»Kaj pa je na tej sliki posebnega? Predstavlja častitljivega starčka in neko zelo lepo dekle. Najbrže sta ded in vnukinja ali pa, če tako hočete...«

»Ničesar nočem,« ga je prekinil Doret. »Nima pomena, da gledate dekle. Poglejte starca.«

»Ničesar posebnega ne vidim na njem. Zdi se mi le, da tega starca poznam. Brez dvoma sem ga že videl; če drugače ne, vsaj na sliki.«

»In sedaj poglejte to sliko,« je dejal Doret in položil pred ravnatelja knjigo.

Ta jo je pogledal in dejal:

»To je isti starec. Popolnoma enak je, isto držo ima, le dekle manjka na tej sliki.«

»Ali ste prepričani, da je to ena in ista oseba?«

»Pojasnite mi vendar svojo misel!« je nestrpno vzkliknil ravnatelj.

Doret mu je tedaj povedal o svojem izletu. Ko je končal, se je ravnatelj nasmehnil in dejal:

»Seveda! Vi takoj mislite, da je ta človek Croixnoire. Toda zelo se motite. toda ne kot zločinec. Ravno nasprotno. Ta gospod je policiji zelo dobro znan, To je najbolj neškodljiv človek na svetu. Je to čudak, ki hoče pomnožiti rodovitnost raznih rastlin in ki je iznašel že različna umetna gnojila. Ukvarja se edinole z vrtnarstvom in s poljedelstvom. Razumem, da je njegova hiša zelo primerna za to, da bi se v njej naselil strašni Croixnoire, toda ta človek je najbolj neškodljivo bitje na svetu. Brez skrbi ga lahko pustimo pri miru pri njegovem študiju, čeprav njegove iznajdbe najbrže ne bodo doprinesle mnogo k napredku človeštva.«

»Že prav, gospod ravnatelj,« je dejal Doret. V njegovem glasu je bilo nekoliko porogljivosti? »Toda o katerem Girouxu govorite? O tem, ki sem ga slikal jaz ali o onem v knjigi?« Ravnatelj se je zopet zresnil in začel pozorno ogledovati obe sliki, da bi odkril razliko, o kateri je govoril Doret in ki je ni mogel zapaziti. Nekaj časa je v sobi vladala tišina, nato pa je ravnatelj z nestrpno kretnjo odrinil slike in dejal:

»Prosim vas, da mi stvar nekoliko pojasnite. Kljub vsej dobri volji ne morem najti nobene razlike med tema dvema slikama. Povejte mi, kakšno razliko ste odkrili vi. Jaz sem si ju čisto natanko ogledal. Lahko bi prisegel, da sta popolnoma enaki.«

»Res? Poglejte prste na eni sliki in potem še na drugi...«

Ravnatelj je znova vzel sliki in ju pozorno pogledal. Toda njegov obraz je ostal nespremenjen. Čez nekaj časa je zmajal z glavo, nato pa vprašujoče pogledal Doreta. Doret ga ni hotel dalje mučiti.

»Če dobro pogledate,« je dejal, »boste opazili, da ima starec na sliki v knjigi vsak prst leve roke nad istim prstom desne, tako da je palec levice nad vsemi drugimi prsti. Tisti človek pa, ki sem ga jaz slikal, ima sicer tudi sklenjene prste, toda ravno nasprotno, tako, da je palec desne roke na vrhu. Le poglejte.«

Ravnatelj je pogledal in prikimal. Doretu je obraz žarel od veselja.

»Toda, kaj naj to pomeni?« je vprašal ravnatelj.

»Pomeni, da oseba, ki je bila slikana, ni ena in ista na obeh slikah. In ker ni mogoče, da bi slika v knjigi ne bila prava, je možno le to, da tisti, ki sem ga jaz slikal, ni Giroux, ampak nekdo, ki se skriva pod njegovim imenom in pod njegovo podobo. Na vsak način je tu zamenjava osebe, ki je po zakonu kaznjiva. Tudi tu je že dovolj povoda, da se policija za zadevo zanima. Toda meni se zdi, da če se nekdo skriva pod tujim imenom in še celo na tak način, kakor v tem slučaju, mora za to imeti pač zelo resne razloge. Ker pa si je dotičnik izbral tako samoten kraj, so njegovi nameni zelo verjetno vse prej kot brezpomebni za policijo...«

»Toda, povejte mi, ali ste prepričani, da je ta neznanec, ki se skriva za Girouxom Croixnoire?«

»Takšna zadeva bi bila nekoliko preuranjena. Mislim pa, da bi bilo na mestu, da bi policija nekoliko posvetila v to zadevo.«

»Prav imate,« je dejal ravnatelj nekoliko v zadregi. »Toda..., ali se vam ne zdi, da je ta sum premalo utemeljen? Čisto mogoče je, da nekdo sklene prste enkrat na eden način, drugič zopet na drugi. Kdo se neki zmeni za to, če je palec leve roke nad desnim ali obratno?«

»Prav zato postane stvar sumljiva. Ta kretnja je nepremišljena, skoraj nagonska. In prav temu dejstvu se moramo zahvaliti, da moramo odkriti nekega zločinca, ki se je znal tako dobro skriti, ki je s takšno natančnostjo pazil na vse pozornosti, a je prezrl prav to malenkost. Ta kretnja je nagonska, in prav zato jo človek naredi vedno na isti način.«

»Res ne vem...« je dejal ravnatelj in poskušal večkrat zaporedoma skleniti svoje prste. Skušal je, da bi to storil na oba načina. Toda to se mu je le težko posrečilo. Vsakokrat ko je to kretnjo ponovil naglo, ne da bi gledal, so se prsti sklenili vedno na isti način, ki se mu je zdel najbolj prikladen. Medtem pa je premišljeval.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: inž. Sodja — Urednik: Mirko Javornik — Rokopisov ne vračamo — »Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12
Mesečna naročnina je 6 lir, za inozemstvo 10 lir — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana — Telefon štev. 40-01 do 40 05 —
Podružnica: Novo mesto.